

Wandeling door het stadje Bronckhorst, ongeveer 1.5 km

Niet geschikt voor rolstoelers. Vertrek vanaf de kapel. We starten op het Gijsbertplein 1344, voor de kapel. De kapel is gesticht in het jaar 1344 door Heer Gijsbert van Bronckhorst. In het begin van de 19e eeuw werd het kerkje praktisch niet meer gebruikt voor het houden van godsdienstoefeningen en was het in gebruik als pakhuis. Op verzoek van de Hervormde ingezetenen is het in 1843 verbouwd tot school. In het gebouw werden 2 klaslokalen gemaakt en in 1921 werd er nog een derde klaslokaal gecreëerd. In verband met bezuinigingen wordt in 1932 besloten de school op te heffen. Daarna heeft het nog enkele jaren dienst gedaan als kleuterschool. In 1954 wordt besloten om er weer eenmaal per maand een kerkdienst te houden en tevens te gebruiken als een soort dorps huis. De restauratie start in 1960 en op 2 maart 1962 wordt de gerestaureerde kapel door het gemeentebestuur in bruikleen overgedragen aan de Hervormde Gemeente Steenderen. Vanaf dat moment is het gebouw in gebruik voor diensten en exposities. Nog niet zo lang geleden heeft de gemeente Bronckhorst de kapel overgedragen aan de Stichting Oude Gelderse Kerken. De kapel is dagelijks geopend van 11-17u. Bij de ingang van de kerk een oranjeboom, geplant ter gedachtenis van de 50ste verjaardag van Koningin Beatrix. Voor het Wapen van Bronckhorst de Wilhelminaboom in 1898 bij de troonsbestijging geplant.

We gaan rechtsaf de Kasteelweg op. In het pand op nummer 5 waren destijds de paardenstallen en het koetshuis gevestigd van kasteel Bronckhorst. Het was tevens de woning van de jachtopziener. Na de afbraak van het kasteel en buitenhuis is deze functie verdwenen en is het nu in gebruik bij Staatsbosbeheer.

We lopen via de slagboom langs of over de kasteelheuvel naar de Veerweg. Als u bij de tweede trap naar boven gaat komt u gelijk bij het begin van het verhaal van het Kasteel. Aan het eind gaat u de trap weer af en R.A., nu doorlopen naar de uitgang. Kasteel Bronckhorst was ooit een van de belangrijkste kastelen in de Achterhoek en vond zijn oorsprong in de 14e eeuw. Van dit ooit zo roemruchte kasteel is niets meer over, alleen de opgeworpen heuvel, waar we langs of over heen lopen. In 1828 is het kasteel gesloopt en vervangen door een 'buitenhuis', gebouwd van afkomende materialen. Dit buitenhuis werd in 1902 gesloopt. Sinds 1962 is de kasteelheuvel eigendom van de Staat [4]. We vervolgen het pad en komen bij de houten slagbomen, hierdoor verder. We staan nu op de Veerweg. Hier gaan we rechtsaf.

Aan het eind van het pad 2 mogelijkheden: voor de slagboom L.A. bospad of na de slagboom L.A. naar het kunstgemaal. Regelmatig exposities.

We gaan terug en lopen Bronckhorst in, R.A. de Bovenstraat in. Links op nummer 12. Het Hoge Huys. Volgens de gevelankers gebouwd rond 1633. Oorspronkelijk was het ontvangershuis / rentmeestershuis van het stadje maar vanaf de 18e eeuw ook in gebruik als boerderij. De boerderij had van oorsprong twee schuren, de middelste schuur is de overdekte vaaltstal. Thans bevinden zich in de schuren vier riante woningen en is aan de zijkant (voormalige kaasmakerij) een beeldengalerij gevestigd.

We gaan nu linksaf de Uilenhoek in. Hier zien we aan de rechterzijde twee voormalige schuren behorende bij het Hoge Huys en de stadspomp. Deze pomp was in de 19e eeuw verdwenen en bij gelegenheid van 500 jaar stadsrechten in 1982 weer in ere hersteld.

We draaien om en lopen terug naar de Bovenstraat die we verder volgen. Op nr 8 een oude boerderij, thans in gebruik is als atelier. Hier tegenover op nr 7 zien we een 19e eeuwse stadsboerderij, fraai gerestaureerd en geschikt gemaakt voor een boetiek met edelstenen.

Op nr 2 het pand van Herberg 'De Gouden Leeuw'. Het linker deel dateert uit de 18e eeuw, terwijl het rechter pand vermoedelijk is opgetrokken rond 1620. Het huis werd bewoond in de 17de en 18de eeuw door de familie Van Londen, waarvan verschillende familieleden burgemeester waren in Bronckhorst. Daarna was hier een kruidenier en een café gevestigd die via een portaal aan de Bovenstraat bereikbaar waren. De rechter deur in het portaal was voor de winkel van de kruidenier. Achter de linker deur was het café. Volgens

Wandeling door het stadje Bronkhorst, ongeveer 1.5 km

de wet was het in die tijd verboden om rechtstreeks van de winkel naar het café of omgekeerd te gaan. Het rechterpand, het Pietshuus, was een jongvee stal en heeft vele jaren dienst gedaan als berging voor de plaatselijke brandspuit. Het is omstreeks 1750 gebouwd als rosmolen. In 1966 werd de restauratie voltooid en sinds die tijd is het in gebruik als restaurant en hotel.

We gaan nu linksaf de Onderstraat in. L.A. 1ste straat, 't Hof, aan het eind links de Joodse begraafplaats, gesticht omstreeks 1811, welke men via een poort kon betreden. De laatste begrafenis vond hier plaats op 19 februari 1963, volgens de Joodse jaartelling in dat het jaar 5723, mevrouw Eva Zeligman, weduwe van Bernard Aussen. In de hoek van de begraafplaats een baarhuisje (ooit gekraakt als woning) ofwel het Metaar of Metaheirhuisje (huis ter reiniging) [7]. De begraafplaats is op gepaste wijze toegankelijk.

We gaan terug, aan de linkerkant de enige recente nieuwbouw van Bronkhorst, gebouwd tussen 1948 en 1955. Hiervoor stond op deze plek het Armenhuis, waar behoeftige gezinnen woonden. Op nr 8 was een kruidenierswinkel met petroleumverkoop, thans alleen woonhuis. Einde R.A. Onderstraat. Op de hoek Molenstraat/Onderstraat staat een houten gebouw dat dienst deed als opslagloods en wagenshuur, het is thans in gebruik als winkel. Op nr 1 was tot in de jaren '70 van de vorige eeuw een café/bakkerij/boerderij gevestigd met de mestvaalt aan 't Hof. Bronkhorst had tot in de begin zestiger jaren twee bakkers en vier kruidenierszaken op een inwoneraantal van ca. 200 bewoners. Nr. 2 op de hoek met de Boterstraat was van oorsprong een boerderij. Kruising linksaf, Boterstraat. Het pand op nummer 2 is voor zover bekend altijd een woning geweest, nu is het in gebruik als restaurant. Nr 7 is een voormalige boerderij en is nu in gebruik atelier.

Einde weg, als er geen blad aan de bomen zit een prachtig vergezicht op de Bronkhorster molen. Omdraaien en terug lopen naar het Gijsbertplein 1344. Dit plein was vroeger in gebruik als schoolplein. Bronkhorst was van oorsprong een 'boerenstadje' waar bijna in of bij elk huis wel wat vee aanwezig was. Men hield een varken, geiten, wat jongvee of koeien en kippen. De meeste panden zijn bewaard gebleven in de staat zoals deze gebouwd zijn of nadien via oude prenten en of oude foto's zijn terug gerestaureerd. Omdat het boerenleven uit het stadje bijna verdwenen is, zijn bijna alle panden 'herbestemd'. We zijn weer aangekomen op ons vertrekpunt. Wellicht een prima gelegenheid om even te verpozen en verder kennis te maken met het stadje Bronkhorst. De kapel, museum, galleries, winkeltjes en terrasjes maken een verblijf boeiend en interessant!

Tot slot enige algemene informatie. Het stadje is ontstaan als versterkte boerennederzetting bij het voormalige kasteel Bronkhorst, het stamslot van de Heren van Bronckhorst die in de middeleeuwen vooraanstaande edellieden waren. Bronkhorst verkreeg in 1482 stadsrechten. Door een stadsbrand in 1633 zijn alle middeleeuwse huizen verwoest. Kasteel Bronkhorst was het stamslot van de Heren van Bronckhorst en was een van de belangrijkste kastelen in de graafschap Zutphen. Het kasteel was gelegen aan een strategische plek aan de IJssel ten zuiden van Zutphen. Onbekend is wanneer het kasteel gebouwd werd, het kasteel is een zogenaamd mottekasteel, deze versterkingsvorm wordt traditioneel een ontstaan toegedicht ergens aan het eind van de 10e eeuw. Tijdens de Middeleeuwen heeft het kasteel het zwaar te verduren door belegeringen, echter tijdens de Tachtigjarige Oorlog wordt in 1582 het kasteel na een negen maanden lang Spaans beleg bezet en in brand gestoken. Nadien verbouwen de Van Limburg-Stirums het pand dermate dat er weer bewoning mogelijk is. In de 18e eeuw raakt het complex langzaam in verval, Frederik Albert laat de donjon nog restaureren, maar de rest zal in latere tijden stukje bij beetje worden gesloopt.

Wandeling door het stadje Bronkhorst, ongeveer 1.5 km

